■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בחוקותי ■ ל"ב בעומר ■ ט"ו אייר ה'תשע"ו ■ 25.05.2016 ■ גליון מס' 378 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

מרובים העושים את התורה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

לפי הכתוב: "ורדפו מכם חמישה מאה" החשבון הוא שהאחד ירדוף עשרים, ובהמשך אומרת התורה: "ומאה מכם רבבה ירדופו" לפי החשבון הזה האחד ירדוף מאה, ועל כך שואל רש"י: "וכך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא 'מאה מכם שני אלפים ירדופו'?". ומסיק מכאן רש"י: "אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה". לפי הכלל הזה הרי ככל שכמות לומדי התורה גדילה כך צריכה התוצאה הרוחנית להיות מקיפה יותר, וניצחון האמונה על הכפירה היה צריך להראות יותר בשטח, אך לא תמיד כך הדבר. הנה רבי יוחנן בן זכאי כשראה שהחורבן קרב ובא, בניסיונו להציל את שארית הפליטה, ביקש את "יבנה וחכמיה", קומץ קטן של לומדי תורה, וממנה החל לשקם את "עולם התורה" שחרב. ואכן בתחילת דרכו של ריב"ז האירה לו ההצלחה פנים, יבנה הפכה למרכז התורה וחכמיה למנהיגות הרוחנית של שארית הפליטה, וכך נמשך הדבר עד ימיו של רבי עקיבא, אשר העמיד תלמידים הרבה כמו שמסופר במסכת יבמות (סב ב): "שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת ועד אנטיפרס" והנה לא זו בלבד שהכמות התורנית הגדולה הזו של רבי עקיבא לא גרמה לפריחת התורה אלא התוצאה היתה הפוכה ש"כולם מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם".

ורבים שואלים: הרי רבי עקיבא, רבם של אותם עשרים וארבעה אלף תלמידים, הוא שאמר: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה", ובוודאי תלמידיו התחנכו על הכלל הגדול הזה, ורוממות 'אהבת ישראל' היתה בגרונם, ואם כך כיצד בשעת מבחן לא היו תלמידיו אלו נאמנים לדגל האהבה שאותו נשאו ברמה, ולא נהגו כבוד זה לזה? ראיתי הסבר יפה של הרבי מלובאויץ רמ"מ שניארסון (ליקוטי שיחות, ל"ג בעומר) שביאר על פי הכלל (במד"ר פר' כא): "כשם שאין פרצופיהם דומים זה לזה, כך אין דעתן שווין זה לזה", ובוודאי כלל זה חל גם על תלמידי רבי עקיבא, שכל אחד ואחד השיג את תורתו של רבו לפי דרכו ודעתו, אבל כל אחד מהם לאחר שלמד מר"ע החליט שהאמת היא רק כפי שהוא הבין את דברי רבי עקיבא והוא הפירוש האמתי, וכאשר שמע שחברו מוסר את דברי רבם באופן שונה, החליט שהאחר מסלף את דברי הרב, ואם כך איך אפשר לנהוג בו כבוד, אדרבא יש לגנות אותו. ומכאן באה הפסילה והמידור שנהגו זה בזה. והנה דווקא רבי יוחנן בן זכאי, שידע שאין בעבודת ה' "קו" אחד שכולם צריכים ללכת רק בו ושדעתו של כל אדם שונה מחברו, הוא שבקש מתלמידיו שכל אחד יבקש את דרכו הייחודית לפי הבנתו האישית, ועל כן אמר לחמשת תלמידיו (אבות פ"ב יג): "צאו וראו איזו דרך טובה שידבק בה האדם" וכל אחד מהם החזיר לו תשובה אחרת. האחד 'עין טובה', האחר 'חבר טוב', השלישי 'שכן טוב', הרביעי 'הרואה את הנולד', והאחרון 'לב טוב', ורק בדרך זו, לאפשר לכל תלמיד מרחב רוחני משלו, הצליח רבי יוחנן בן זכאי לשקם מחדש את 'עולם התורה' שלאחר החורבן. ואף רבי עקיבא לאחר שראה את הכישלון של עשרים וארבעה אלף תלמידיו, בבואו לשקם מחדש את מפעלו התורני, התחיל בשבעה תלמידים וציווה עליהם: "ראשונים לא מתו אלא מפני שהייתה עיניהם צרה בתורה זה לזה - אתם לא תהיו כן" (קה"ר יא). כי רק חבורת לומדי תורה ה'מפרגנת' זו לזו ומכבדת האחת את זולתה רק היא המסוגלת להצליח.

וכמו בימי רבי עקיבא גם אנו בזמן הזה, אחרי חורבנו של 'עולם התורה' בשואה שפקדה את עמנו, שוב היה עולמנו שמם מתורה עד שהתחוללה המהפכה התורנית של דורנו שמילאה ארץ ישראל תורה, אבל הלקח של תלמידי ר"ע צריך לעמוד כל הזמן לנגד עינינו, ולדעת שהצלחתה של

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

לשמוח בישובה של אייי
הגמרא בסוף מסכת כתובות (קיב, א-ב) מספרת על חיבוב ארץ ישראל המופלא של האמוראים הקדושים, שהיו מתקנים את דרכי הארץ...
המשך בעמי 2

שוויית קיץ
מאז המצאת החשמל התייתרה הסיבה של הדלקת הנרות בשל שלום-בית, שהרי הוא בטל לעומת נורות החשמל?...
המשך בעמי 3

סיפור לשבת
חלום בליל ראש השנה
בליל ראש השנה חלם התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי חלום. ובחלומו ראה כי בני אחותו...
בסיועו של שד
בימי מלכות רומי, נגזרה גזירה על עם ישראל שלא ישמרו את השבת, לא ימולו את בניהם...
המשך בעמי 4

שביבים
■ היום הכול "פרווה" וכולנו יכולים לאכול על שלחן אחד!!!
■ שלא לאבד "ימיו"
■ קבלה מעשית
■ סופו של ממון שאינו טהור
המשך בעמי 5

מהפיכה זו מותנת רק אם לומדי התורה ינהגו כבוד זה לזה, ועיניהם לא תהיה צרה בתורה זה לזה. ויתקיים בנו תפילתו של רבי אלימלך מליזנסק: "ותצילנו מקנאת איש מרעהו ולא יעלה קנאת אדם על לבנו ולא קנאתנו על אחרים. אדרבא, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלות חברנו ולא חסרונם ושנדבר כל אחד את חברו בדרך הישר והרצוי לפניך, ואל יעלה שום שנאה מאחד על חברו.

לשמוח בישובה של א"י

/ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

הגמרא בסוף מסכת כתובות (קיב, א- ב) מספרת על חיבוב ארץ ישראל המופלא של האמוראים הקדושים, שהיו מתקנים את דרכי הארץ, מתפללים בעפרה ומנשקים את אדמתה. הגמרא מספרת ש'רב אמי ורב אסי קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא', ומסביר רש"י: "כשהשמש הגיעה למקום שהן יושבין וגורסין וחמה מקדרת עליהן עומדין משם לישב בצל, ובימי הצנה עומדין מן הצל ויושבין בחמה, כדי שלא יוכלו להתרעם על ישיבת ארץ ישראל". הר"י מיגאש מסביר שבימי השרב עברו האמוראים לשבת במקום בה נשבה רוח קרירה, כדי להנות מאוירה הנעים של ארצנו הקדושה ולשמוח בישובה.

לכאורה, כך שטחתי בעבר לפני מו"ר מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, כאשר חם לנו בארץ ישראל בימי הקיץ והשרב ואנו מפעילים את המזגן, או כשקר לנו בחורף ואנו לובשים מעיל או מדליקים תנור, כדאי לנו לכוון שאנו עושים כך כדי שיהיה לנו טוב ונעים בארץ ישראל, ובכך נקיים ענף ממצוות ישוב ארץ ישראל. ולכאורה, בבואנו לרכוש מזגן לחימום בחורף ולקירור בקיץ, יש בכך ענין של הידור במצות ישוב ארץ ישראל. חייך מרן שליט"א בקורת רוח והשיב שאפשר ואכן כן...

שבת קודש, יום שרב כבד, והמזגן נכבה. האם מותר לקרוא לנכרי, כדי שיפעילו?

המנחת יצחק (ח"ג סימן כג) דן שכשם שהפוסקים התירו לחמם את הבית כשישנו קור גדול, משום "הכל חולים אצל צינה", כך נאמר ש"הכל חולים אצל החום". מסיבה זו מתירים רבים מבעלי ההוראה (ראו אורחות שבת פכ"ב הערה נח) לקרוא לגוי להדליק מזגן בשבת, לאנשים תשושי כח, הסובלים מאד מהחום הגדול והם חשים שכל גופם חולה מהשרב הכבד, ובפרט כשהחום מעיק מאד לתינוקות וילדים קטנים.

ואמנם, כאשר מדובר רק בבית כנסת או בית מדרש שהמזגן נכבה בו, וניתן ללכת וללמוד או להתפלל במקום אחר, הדברים שונים.

בישיבה באופקים כבו לעיתים המזגנים, בעיצומה של שבת שרבית בדרום הלוהט, ובישיבה שאלו את מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל האם ניתן לקרוא לגוי להדליק את המזגן, לתועלת תלמוד תורה דרבים. מרן זצוק"ל (קובץ תשובות ח"א סל"ב) דן במספר התרים בענין, אך מסקנתו היא ש"כיון דמילתא דשכיחא שנפסק המזגן, ויש צורך להדליק הגנרטור ואיוושי מילתא טובא, ובעיני ההמון הותר איסור אמירה לנכרי לגמרי בכל הל"ט מלאכות בלא כל הגבלות, לכן הני חובשי ביהמ"ד אם ימשיכו להתמיד בלימודם ללא רפיון גם בעת החום, הרי התורה שילמדו באף תתקיים בידם ויזכו לסייעתא דשמיא להצלחה בתורה וי"ש"...

✻

בתחילת השבוע, כששרב כבד שרר בארצנו הקדושה והיה קשה לצאת החוצה, לעמוד תחת השמש הקופחת, נזכרתי במאורע בן אלפי שנים, כפי המובא בבבא מציעא (פו, א) ובמדרשי חז"ל, כאשר הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, כדי שעוברי דרכים לא יהיו מצויים ואברהם אבינו, בהיותו ביום השלישי למילתו, לא יצטרך לטרוח ולהכניס אורחים. החום העיק באותו היום לרבבות אנשים, נשים וטף, הכל בשביל אדם אחד. כדי שאהובו של הקב"ה, אברהם אבינו ע"ה, לא יטרח לקבל אורחים. ואכן, כך כותב הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות: "שמא יאמר אדם: והלא אנו רואים אדם טיפש וכסיל יש לו נחת בעולם ואינו יגע בו, ואחרים משרתים אותו ועושים מלאכתו, ופעמים שהעושה מלאכתו אדם מלומד? אין הדבר כמו שדימה במחשבתו, כי סיבת נחת אותו הכסיל מפני שגם הוא משרת לאדם שהוא מטרת הבורא, כי בעבור הנאתו ובעשרו או בשלטונו יצוה לעבדיו לבנות ארמון ענקי, או לנטוע כרם גדול, כדרך שעושים המלכים והמתדמים להם, ויהיה אותו הארמון מוכן לחסיד שיבוא במשך הזמן באחד הימים לחסות בצל קיר מקירות אותו ארמון ותהיה בכך הצלתו ממוות, ושיוקח מאותו כרם כמות של יין באחד הימים כדי לעשות צרי להציל אדם שלם שנשכו אפעה. כך היא הנהגת ה' יתעלה ויתרומם וחכמתו ששעבד בה את הטבע, עצות מרחוק אמונה אומן, וענין זה כבר ביארוהו חז"ל, אמרו שבן זומא היה יושב בהר הבית ורואה ישראל עולים ואומר: "ברוך שברא כל אלו לשרתני", לפי שהיה ע"ה יחיד בדורו".

מלך אדיר בונה ארמון מפואר במשך שנים רבות, משקיע אלפי דינרי זהב וכסף, מכלכל בכך מאות אדריכלים, פועלים ועובדים שונים, וכל הארמון הנפלא הזה נבנה רק כדי שיהודי יעבור, ביום מן הימים, אולי כעבור עשרות או מאות שנים, ויחסה בצל הארמון הכביר!!

✻

אנו אומרים בהגדה של פסח ש'אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים". תמה על כך הגרמ"ד סולוביצ'יק שליט"א, כפי המובא בספר 'מאורי המועדים': מנין לנו שגם אנו היינו משועבדים למצרים? הלא במרוצת ההיסטוריה נפלו ממלכות רבות ונעלמו, כמו מלכות רומי ומלכות יון, ומהיכן אנו כה סמוכים ובטוחים שדוקא מלכות מצרים היתה עומדת לעולם ואנו ונכדינו היינו משועבדים להם? הרי

המשנה (ידים ד, ד) מספרת לנו שסנחריב בילבל את כל האומות, ואם כן, מי הכריח שסנחריב לא יפזר גם את בני ישראל לכל עבר?

והוא מסביר כך: כל תכלית בריאת העולם נועדה למען התורה וכלל-ישראל. כל מאורעות העולם יסודן הוא בכלל ישראל ומאורעותיהם. ידוע שהמלחמות שהיו בין גרמניה לצרפת, נערכו במקום מושבם של רבותנו הצרפתים וחכמי אשכנז,וכשגלתה התורה לפולין, החלו להילחם במקומות אלו ונהייתה מלחמת עולם. וכן עתה בארץ ישראל, כל העולם דנים על הסכסוך בין ישראל לערבים, למרות שישראל היא נקודה קטנטנה בלבד בגלובוס. לולי השינויים והמאורעות שנצרכו לעם ישראל, היה העולם כולו מתנהג כבהמות, שבהיסטוריה שלהם אין שום שינוי. אילו לא היה הקב"ה מוציאנו ממצרים ונותן לנו את התורה, העולם היה נשאר במצב סטטי. מצב האומות היה נשאר כפי שהיה בזמן שיעבוד ישראל במצרים, סנחריב לא היה מבלבל את האומות ואנו ובנינו היינו משועבדים למצרים.

גדולנו אמרו שלא נוצרה הרכבת, אלא כדי שבני הישיבות יוכלו להגר מאירופה הבוערת אל שנחאי הרגועה יחסית. לא נברא לו המטוס, אלא כדי שמרן הגר"א קוטלר זצוק"ל יוכל למסור שיעור כללי ביום ראשון בישיבת לייקווד, לטוס במטוס לארץ ישראל ולמסור שיעור כללי למחרת בישיבת עץ חיים הירושלמית....

העולם נראה סוער וגועש? תנודות במזג אויר, מלחמות, סיכסוכי עמים, משברים ותהפוכות כלכליות? - הכל נועד בשביל ישראל. כל יהודי יכול להטות את היקום כולו לכף חובה או לכף זכות, לשבט או לחסד!

(פורסם גם ביתד נאמן)

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

אליסה בי' מאשקלון שואלת: בילדותי, בבית הספר הסבירו לנו כי הסיבה להדלקת נרות שבת היא בשל שלום-בית, כדי שלא ילכו בחושך וייתקלו אחד בשני ויבואו לידי מריבה. אך, מאז המצאת החשמל התייתרה הסיבה של הדלקת הנרות בשל שלום-בית, שהרי אור הנרות בטל לעומת נורות החשמל וממילא כבר מזמן אין בעיה של שלום בית?

תשובה: מצאנו ג' טעמים מדוע תיקנו את מצוות הדלקת נרות בערב שבת סמוך לשבת:

א) משום כבוד שבת[א].

ב) משום עונג שבת[ב].

ג) משום שלום בית שלא ייכשלו בעץ ואבן[ג].

ומשום כך גם כיום מצווים אנו לדאוג לכך שתהיה תאורה (של 'אש') בבית והטעמים האלו רלוונטיים בכל תקופה.

ולכן, אין מקום לומר שכיום כאשר יש תאורה של חשמל המצווה לא קיימת, שהרי כשם שבזמנים עברו הייתה תאורה של נרות בכל לילה מימות השבוע, ובערב שבת הדלקת התאורה הייתה הופכת למצווה, כך גם בימינו כאשר יש תאורה של חשמל, מצווים אנו להדליק את התאורה לכבוד השבת ובכך אנו מקיימים את המצווה[ד].

אך, יש מקום לשאול כי אילו באמת היינו מדליקים את נורות החשמל לכבוד שבת אזי היינו מקיימים את המצווה בכך, אבל כאשר נורות החשמל כבר דולקות בבית, וכעת אנו באים להדליק נרות (של שמן וכדומה) לכבוד שבת, יש להסתפק האם אנו מקיימים בכך את המצווה, משום שאכן אור הנרות נבלע באור החשמל בבחינת 'שרגא בטיהרא מאי מהני' (נר בצהריים מה הוא מועיל?) ועוד יש לחשוש שהברכה שאנו מברכים היא ברכה לבטלה, במיוחד לדעת מרן השולחן ערוך[ה] הסובר שאם שתי נשים מדליקות נרות במקום אחד, האישה המדליקה אחרונה לא יכולה לברך, כי לא מקיימים את המצווה כשיש כבר אור דלוק.

ומשום כך יש מקפידים שבזמן שהאישה מדליקה את נרות השבת - נורות החשמל אינן דולקות, ורק לאחר שהאישה הדליקה את נרות השבת, מדליקים[ו] את נורות החשמל ובכך פותרים את החששות הנ"ל.

אמנם ודאי שאין המנהג הפשוט כך, וברוב בתי ישראל מדליקים נרות שבת אף לאחר שתאורת החשמל כבר דולקת מבעוד יום ומברכים את ברכת המצווה, ומצאנו בדברי הפוסקים כמה וכמה סברות ליישב כך, שאין כך חשש ברכה לבטלה, ומקיימים בכך את המצווה של הדלקת הנרות:

א) 'כבוד שבת' מתקיים ע"י הדלקת נרות במקום האכילה אף אם יש אור חשמל מרובה, וכמו שמצינו בסעודות חשובות כגון בסעודת חתן וכלה שמדליקים נרות על השולחן אף שיש אור חשמל[ז].

ב) אפשר לקיים את המצווה בכל תוספת של אור, אף תוספת כל שהיא שאינה מורגשת בחוש[ח].

ג) פעמים שיש הפסקות חשמל, ואז אור הנרות הוא היחיד שנשאר[ט].

ד) מכיוון שהנשים הנשואות מקפידות מאד על מצווה זו, נעשה זה כמנהג חשוב להוסיף נרות אלו לשם מצווה ולברך עליהם, כשם שמברכים על מנהג הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת'.

א - רש"י במסכת שבת דף כ"ה עמוד ב' ד"ה 'חובה',
ב - רמב"ם פרק ה' מהלכות שבת הלכה א'.
ג - גמרא מסכת שבת דף כ"ג עמוד ב'.
ד - וביתר ביאור: המצווה של הדלקת נרות היא לאו דווקא להדליק נרות, אלא כל תאורה שמוגדרת כ'אש' יכולה לשמש (לפי הרבה פוסקים ובתנאים מסוימים) כ'נרות שבת' ומכיוון שנורות חשמל הנדלקות ע"י חוט להט מוגדרות כ'אש' אפשר לקיים בהם את מצוות הדלקת הנרות, וההבדל בין היום לעבר, הוא רק באמצעי התאורה, אבל המצווה לעולם קיימת, וכל זה מבלי לדון בעצם השאלה אם 'בטל הטעם בטלה התקנה' או לא.
ה - שו"ע או"ח סימן רס"ג סעיף ח'.
ו - לדעת הרמ"א שאישה מקבלת שבת בהדלקתה, צריך שמישהו אחר מבני הבית ידליק את נורות החשמל, או שהאישה עצמה תדליק את נורות החשמל (לצורך המצווה) קודם שהיא מברכת.
ז - שו"ת דברי יציב חלק או"ח סימן ק"כ.
ח - הגר"א וייס שליט"א בתשובה המופיעה בשיעור לפרשת בהעלותך תש"ע, וזה לדעת הרמ"א שאפשר לברך על תוספת אורה, ועי"ש עוד בסוף התשובה במה שכתב שגם לדעת השו"ע י"ל דהוא דווקא אם כבר יש אור מנרות שבת אחרים אבל אם האור מגיע מנרות שלא הודלקו לשם מצווה, אין זה בכלל 'תוספת אורה' ואפשר לברך על כך גם לדעת השו"ע, וכן כתב בשו"ת תפילה למשה חלק א' סימן ז'.
ט - שו"ת אג"מ או"ח ה' סימן כ', ויש לדון אם טעם זה שייך כיום שהפסקות החשמל אינם מצויות כל כך כמו בעבר.
י - הגרש"ז אוירבעך זצ"ל בשש"כ חלק ב' פרק מ"ג הערה קע"א.

סיפור לשבת

חלום בליל ראש השנה

בליל ראש השנה חלם התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי חלום. ובחלומו ראה כי בני אחותו יידרשו לשלם בשנה זו 600 דינרי זהב לממשלה בתור מס. רצה רבי שמעון להציל את קרוביו מההפסד הכספי הגדול. מה עשה? במשך השנה הוא שלח שליחים ונציגי מוסדות צדקה אל ביתם, והפציר בהם לתת צדקה יותר מרגילותם.

למרות שבני אחותו היו אנשים אמידים ולהם חנות לבדי משי, הם הבחינו שהדוד רבי שמעון תובע מהם צדקה בסכומים גדולים יותר מהשנים הקודמות. כששאלו אותו לפשר השינוי, הוא סירב לגלות להם את הסיבה האמיתית, אך ציין כי "מוטב לתת צדקה ל'יעקב' רעב, מאשר ל'עשיו' שבע". הם לא ירדו לפשר דבריו והוא רק ביקש מהם לרשום כל סכום שהם מוציאים לצדקה.

לקראת סוף השנה הגיע גייס של חיילים לעיר, והמפקד הטיל מס כבד על התושבים האמידים. על בני אחותו של רבי שמעון הוטל מס בסך 600 דינרי זהב. כשסירבו לשלם את הסכום הגבוה, הם הובלו למעצר עד שישלמו את המס שהוטל עליהם.

הנשים המבוהלות רצו מיד אל רבי שמעון בר־יוחאי וסיפרו לו על החדשות. הוא הרגיע אותן, ואמר להן ללכת ולהביא אליו את הרשימה בה נכתבו כל סכומי הצדקה שחולקו על ידם במשך השנה.

כשערך את החשבון הוא גילה שהם נתנו לצדקה 600 דינרי זהב - פחות שישה דינרים.

"לכו והביאו לי שישה דינרים, ואני אסדר את העניין על הצד הטוב ביותר"_ אמר רבי שמעון.

הנשים הביטו עליו בהשתוממות גלויה. "דורשים מאתנו שש מאות דינרים ולא ששה" אמרו מופתעות. - "עשו מה שאמרתי לכן, הביאו ששה דינרים, והכל יהיה, בעזרת השם, בסדר גמור" הבטיח להן רבי שמעון.

עם הכסף בידו, הלך רבי שמעון אל סגן המפקד ואמר לו כדברים האלו: "מה לך כי נטפלת ליהודים אלו? וכי מפקדך לא גזל ושדד מספיק רכוש לעצמו? ואיזו תועלת יש לך מזה? קח לך שישה דינרים אלו, עשה מעשה טוב וגם לך יהיה קצת כסף בכיס"... למרבה הפלא, דבריו נכנסו ללבו של הסגן והוא שיחרר את היהודים.

בדרך הביתה אמרו האחים לרבי שמעון: "כעת אנו מבינים מדוע הפצרת בנו לתת לצדקה, ואת דבריך על יעקב הרעב ועשיו השבע. אך מדוע לא סיפרת לנו שזו גזירה מן השמים, והיינו נותנים את כל הכסף בעונג ובשמחה"?

"אם הייתי מספר לכם" השיב להם הדוד, "הייתם נותנים את הצדקה על־מנת להינצל מהגזירה. אני רציתי שתתנו את הצדקה 'לשמה', בלב טהור ובכוונות טובות. דעו לכם כי כל הוצאותיו של האדם נקבעות בראש השנה, ולכן כדאי להרבות בנתינת צדקה ככל האפשר, כדי שזכות הצדקה תגן עלינו ותמלטנו מכל גזירות קשות ופורעניות.

(על־פי ילקוט שמעוני ויקרא, רמז תרסה)

בסיועו של שד

בימי מלכות רומי, נגזרה גזירה על עם ישראל שלא ישמרו את השבת, לא ימולו את בניהם ולא ישמרו את דיני טהרת המשפחה. אחד מחכמי ישראל בשם רבי ראובן איסטרובלי ביקש לסכל את הגזירות. הוא התחזה לרומאי והלך להשתתף בדיונים בבית המחוקקים. כשהגזירות עלו לדיון, ביקש רבי ראובן את רשות הדיבור. "אדם שיש לו אוייב, האם הוא רוצה שהוא יהיה עני או עשיר?" שאל אותם. "עני, כמובן" השיבו לו.

- "אם כן, הרשו ליהודים לשמור את השבת שכן כך הם עובדים רק שישה ימים בשבוע ומרוויחים פחות כסף."

ראו הרומאים את ההגיון שבדבריו וביטלו את הגזירה. אך רבי ראובן לא הסתפק בכך.

"אדם שיש לו אוייב, האם הוא מעדיף שהוא יבריא או יחלה?"

- "יחלה, כמובן."

- "הרשו ליהודים למול את בניהם ולהחליש אותם!" הציע.

גם הצעה זו התקבלה.

"והאם הוא מעדיף שהאוייב יתרבה או יתמעט?"

- "יתמעט."

- "אם כן, הרשו ליהודים לשמור את דיני טהרת המשפחה האוסרים על קיום יחסים כשבועיים בחודש, ובכך תמעיט את סיכוייהם להתרבות."

חיש מהר התפשטה הבשורה בקרב היהודים על כך שהגזירות התבטלו. אבל השמחה לא ארכה זמן רב: הרומאים גילו כי רבי ראובן היה יהודי מתחזה והם השיבו את הגזירות לקדמותם.

המשך בעמוד הבא...

חכמי ישראל החליטו לשלוח את אחד מחשובי החכמים, רבי שמעון בר יוחאי, כדי לבקש מן הקיסר שיבטל את הגזירות.
בדרך לרומי ראה רבי שמעון שד בשם בן תמליון שהציע לסייע לו בשליחותו. רבי שמעון ביקש ממנו שהוא יכניס שיגעון בבתו של הקיסר, ורק לאחר שהוא - רבי שמעון - יופיע בארמון, ייפסק השיגעון. כך אכן היה, והמלך אסיר התודה הציע לרבי שמעון להיכנס לחדר אוצרותיו ולקחת משם כל מה שירצה. הוא מצא את הקלף עליו נכתבה הגזירה, קרע אותו לגזרים ושב לארץ ישראל לבשר לעם על כך ששליחותו הצליחה.

(לפי מסכת מעילה, יז / מתוך אתר בית חב"ד העולמי)

שביבים / שאול שיף

היום הכול "פרווה" וכולנו יכולים לאכול על שלחן אחד!!!

סיפר הרה"ג ר' מנשה ישראל רייזמן שליט"א בשיעורו היומי (באידיש):

ראיתי בקונטרס של האדמוי"ר מטשערנובל שליט"א, שפגש לפני כמה עשרות שנים יהודי זקן חסיד קוברין בן 59, שנולד בעיר בריסק וזכר את הדרשה הראשונה של ה"בית הלוי", כשנתכהן לרבה של בריסק. בבריסק היו כמה וכמה מרכזים חסידיים, ביניהם גם רבנים ואדמוי"רים. כשבא הבית הלוי לדרוש ברבים, נתאספו כל בני העיר, חסידים ומתנגדים בריסקאים כאחד. פתח ואמר בדרך משל: פעם אחת היה יהודי שהשיא שני חתנים לבנותיו והבטיח להם שיסעדו חינם על שולחנו, לאחד הבטיח סעודות בשריות ולשני סעודות חלביות, ולא היו יכולים חתניו להסב לשולחן אחד, כפי שנפסק בשו"ע, שאסור לאכול בשר וחלב על שולחן אחד. אשר על כן, סדרו לזה שולחן אחד ולזה שולחן אחר. לימים ירד החותן מנכסיו ולא היה בידו לתת לזה בשר ולזה חלב כי אם מעט לחם וירק לשניהם, והחתנים המשיכו לשבת בשולחנות נפרדים. אמר להם החותן: לאחר שאיני נותן לא בשר ולא חלב, שוב אתם יכולים לסעוד על שלחן אחד...

הטעים הרב רייזמן שליט"א: בדור הראשון של החסידים והמתנגדים היה מצב של 'ולא יכלו לשבת יחדיו כיון שהחסידים היו חסידים גדולים ואמיתיים, וכן "המתנגדים" היו גדולים ואמיתיים. כהיום הזה ששניהם אינם גדולים כבדורות הראשונים, מותר להם לשבת סביב שולחן אחד. ויצויין כי בזמנו של הבית הלוי שררה אחדות ואחוה בין שני המחנות.

שלא לאבד "ימיו"

כאשר מתבוננים במצות ספירת העומר עולה תמיהה: הרי, מאז שברא הקב"ה את עולמו, "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו", הזמן סובב על צירו ללא שום הפסק, ולגמרי אינו תלוי באדם. ואם כן, מצוה זו של ספירת העומר אין לה הבנה לכאורה, מהו התוכן במצוה זו של ספירת הימים, וכי יכול לקרות שיום ייאבד, ובין אם יספור ובין אם לאו - הרי יעברו אותם מספר ימים?!

אלא, שכאן טמונה הוראה ומוסר השכל נפלא:

כיון שהקב"ה בורא ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשי בראשית, וכמבואר בחסידות (שער היחוד והאמונה בתחילתו) שבכל רגע ורגע מהוה הקב"ה את מציאות העולם כולה, כולל מציאות הזמן. ובוודאי שום נברא לא נברא לבטלה ח"ו, אלא לשם תכלית ומטרה (ראה פסחים עז, ב) - "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו" (פרקי אבות פ"ו), שיהודי יוכל לקיים בו מצוה ולנצלו לכבודו של הקב"ה.

ואם, חלילה לא נוצל הרגע לתכליתו ומטרתו, הרי זה כאילו נברא ח"ו לבטלה ואבדה מציאותו (שהיא לעשות את רצון הבורא ב"ה). לכן, על היהודי "לספור את הזמן", למנות ולחשב את כל הרגעים שלא יאבדו חלילה, אלא ינוצלו לתכליתם שהוא מציאותם האמיתית - עשיית רצון ה'.

וזהו תוכן המצוה של ספירת העומר: על היהודי לספור יום אחר יום, שיהיה מתאים לענין של ספירת העומר. וכאשר הוא רואה שעבר יום שאינו לפי התוכן המתאים - אזי, חסר אצלו לא רק התוכן של היום - אלא גם היום עצמו!

וכלשון המובא בספרי מוסר: "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו", שאף שהדמים חוזרים, אך הימים אינם חוזרים, וכל רגע שלא נוצל הרי הוא "נאבד" ממנו, ועל כן יש "לספור" את הימים ולנצלם במילואם.

(ע"פ תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ב ח"ג עמ' 7121 ואילך)

קבלה מעשית

"...אותם העוסקים בזמן הזה בקבלה באופן מעשי, או בתור תורה המבריאה את הנפש וכדומה, עד שמלמדים אפילו גויים וגויות דברי קבלה - כל אלה אין להם חלק לעולם הבא. וכבר אמר הגאון המקובל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל (שהיה מלמד את מרן הגר"ע יוסף זצ"ל קבלה במשך שנים רבות), כי עתיד לבוא זמן, ובו יפשטו את הקבלה כמו נבלה בשוק. וכך בעוונות אנו רואים שאמנם קורה.

וכבר כתב רבינו חיים ויטאל בשער רוח הקודש (דף מא.) בשם רבנו האר"י, כי מזמן שאין בידינו אפר פרה אדומה, ואין אנו יכולים להיטהר מטומאת מת, אין לנו רשות להשתמש בשמות הקודש. והמשתמש בהם עונשו גדול. ורבנו יעקב עמדין בהגהותיו לעירובין (דף מג.) כתב, שמן הכתוב בספרי הנביאים נראה, שאפילו הנביאים לא רצו להשתמש בשמות הקודש שהרי אליהו הנביא הלך

נבוך במדבר ארבעים יום ולא השתמש בשמות הקודש לעשות קפיצת הדרך, ואפילו להציל נפשם ממיתה לא הרהיבו עוז להשתמש בשמות הקודש, שאם לא כן, היה ירמיהו הנביא אומר שם קדוש בשעה שהשליכוהו אל הבור. וכל זה בלוחשי הלחשים הקדמונים, שהיו עוסקים בשיחת שדים ובקיאים בשמות הקודש וכיוצא בזה. אבל אלה המצויים עתה וקוראים עצמם "מקובלים", וכל עסקם בברכות ומגידי סתומות, אין ראוי לאבד עליהם את הזמן בכלל, ומרן זצ"ל היה מרחקם מאד, וכן היה מייעץ לשומעיו, למנוע דרך מנתיבתם, שכולה הפסד ולא ריווח. ונאמר לנו בשם הרה"ג, רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, כלל נקוט בידך, מי שנוטל כסף עבור ברכתו, הרי זה גזלן, כי מניין יידע שתתקיים ברכתו. עד כאן. ומה שיש תולים את זכותם בזכות אבותיהם הקדושים, אין בדבריהם כלום. שהרי בנותיו של רב נחמן גם כן היו בנות קדושים, וחשבו כולם שהן בעלות מופת, ובאמת שהיו בוחשות בכשפים, כמו שמפורש במסכת גיטין מה."

(מפי הגר"ע יוסף זצ"ל)

סופו של ממון שאינו טהור

כתוב באגרא דפרקא בשם הרהי"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע (אות קכו), שרואים לעתים דבר מתמיה, ילדים טהורים שהולכים לבית רבם ומתמידים בלימודם ומתפללים בכוונה ועונים אמן יהא שמיה רבא ומיישרים אורחותם, אך לאחר שנתגדלו נהפכו מטוב לרע ומבטלים תורה ותפילה והולכים בדרכים עקלקלות, והאדם עומד ותמה האיך לא השפיע עליהם תורתם שלמדו בהבל שאין בו חטא, והרי מצוה גוררת מצוה?

אלא שהסיבה לכך, כיוון שאביהם הביא לביתו ממון שאינו כשר, וסיגלו פרנסתם במשא ומתן שלא באמונה. כשהילדים אוכלים מאכלים שבאים ממקור נרפש כזה, הרי הוא נכנס כארס בילדים ומזה הם נהפכים מטוב לרע. וראיה לכך מהזפק של העוף. כיוון שהוא אוכל מן הגזל, לכן צריך לחתוך מוראתו ונוצתה ולהשליך אל תוך הדשן ואינו עולה על המזבח. גם כאן: אע"פ שאין זה באחריות הילד מה שאביו הביא לו לאכול מממון שאינו כשר, והרי גם העוף אינו אחראי בזה שאוכל מן הגזל, שהרי כך ברא אותו הקבי"ה. אעפי"כ אינו עולה על מזבח הי, וכמו כן אין הילדים יכולים להתחנך בדרך הישר, כיון שהמאכל אינו מבורר כראוי. הכסף שאינו טהור משפיע באוכלים, וכבר נאמר 'ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים'. הגזל עומד בראש הסאה של כל העוונות, כשיש כמה וכמה עוונות מלבד גזל, ויש סאה אחרת עם גזל, הרי סאה של גזל מקטרגת ביותר רח"ל.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il